

Oświadczenie złożone przez senatora Stanisława Gogacza na 36. posiedzeniu Senatu w dniu 2 lipca 2009 r.

W dniu 15 czerwca zmarł Henryk Lewczuk, pseudonim „Młot”.

Był synem Józefa i Władysławy z domu Ostrowskiej. Urodził się 4 lipca 1923 r. w Chełmie w rodzinie kolejarskiej z bogatymi tradycjami narodowymi i patriotycznymi. Ukończył szkołę powszechną im. ks. Stanisława Staszica, a następnie cztery klasy gimnazjum im. Stefana Czarnieckiego w Chełmie. Dużą maturę zdał w Lublinie w 1948 r., a następnie powtórzył ją w języku francuskim w 1952 r. Studiował prawo i ekonomię na uniwersytecie w Lyonie.

Po 1 września 1939 r. wspólnie z kolegami ze szkolnej drużyny harcerskiej zorganizował obronę elektrowni miejskiej. Na początku 1941 r. został zaprzysiężony przez Związek Walki Zbrojnej, wcześniej w konspiracji znaleźli się jego ojciec i brat Kazimierz. W ramach trójek konspiracyjnych brał udział w samokształceniu, ćwiczeniach wojskowych i małym sabotażu. W 1944 r. ukończył tajną szkołę podchorążych AK. Na przełomie kwietnia i maja 1944 r. skierowany został do oddziału leśnego kapitana „Sędzimira” wchodzącego w skład 7. pułku piechoty AK. Pełnił funkcję dowódcy drużyny. Wziął udział w akcjach przeciwko Niemcom w Lasach Parczewskich, w bitwach pod Kolonią Warszawską i Czółnami. Po rozformowaniu oddziału „Sędzimira” powrócił do rodziny do Chełma.

W połowie sierpnia 1944 r., chroniąc się przed aresztowaniem i wywiezieniem na Sybir, wstąpił do Oficerskiej Szkoły Artylerii w Chełmie. W szkole znalazł się wraz z bratem Kazimierzem i licznymi kolegami z AK. Mimo sowieckiego nadzoru, w szkole w tym czasie panował jeszcze duch polskości i patriotyzmu. Na porządku dziennym były kontakty z konspiracją akowską w mieście oraz kolportaż ulotek i prasy.

Po promocji na początku marca 1945 r. Henryk Lewczuk otrzymał kilkutygodniowy urlop, podczas którego wspólnie z kolegami z AK podjął decyzję o wstąpieniu do oddziału partyzanckiego. Po nawiązaniu kontaktu z konspiracją w Chełmie został skierowany w teren w celu zjednoczenia i podporządkowania Komendzie Obwodu ROAK licznych wtedy oddziałów poakowskich. Otrzymał, niewykonalne dotychczas dla wielu starszych wiekiem i stopniem, zadanie uporządkowania terenu. Uczynił to bardzo szybko.

Następnie mianowany został komendantem rejonu I ROAK, obejmującego południową część powiatu chełmskiego. Wydał bezwzględna walkę mnożącym się w zastraszającym tempie i często jawnie popieranym przez komunistyczne władze bandom rabunkowym. Modelowo wręcz zorganizowana sieć konspiracji spowodowała, że w latach 1945–1947 rejon ten stanowił swoistą rzeczpospolitą partyzancką, bez posterunków MO i sieci komunistycznej władzy. Rzeczywistym gospodarzem terenu był „Młot”. W rejonie utworzył zwarty, umundurowany i bardzo dobrze uzbrojony oddział zbrojny, zwany powszechnie od jego pseudonimu oddziałem „Młota”. Był to w latach 1945–1947 jedyny oddział zbrojny działający w obwodzie chełmskim WiN. W oddziale utrzymywał tylko najbardziej sprawdzonych i zaufanych żołnierzy. Licznie napływająca młodzież odsyłał do szkół i na Ziemię Zachodnie.

Najważniejsze akcje zbrojne „Młota” to: rozbięcie Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa w Hrubieszowie, wykonanie wyroku na staroście chełmskim Stefanie Flisie, uwolnienie aresztowanego rannego oficera wywiadu WiN, przejęcie kasy pułkowej z Hrubieszowa.

W sierpniu 1946 r. uczestniczył w spotkaniu z angielskim dziennikarzem – był to Derek Selby – w majątku Władzin pod Uchaniem. Oddział „Młota”, całkowicie umundurowany i doskonale uzbrojony, wywarł wielkie wrażenie na Angliku, który dał temu wyraz w opublikowanych artykułach na łamach londyńskiego dziennika „Times”.

W lutym 1947 r. podczas odprawy u komendanta obwodu chełmskiego WiN podjęta została decyzja o ujawnieniu się w ramach ogłoszonej przez komunistów amnestii. „Młot” sam wybrał miejsce i czas ujawnienia oddziału i członków konspiracji terenowej. Po pertraktacjach UB zgodziło się na przyjazd komisji ujawnieniowej do Wojsławic, gdzie 16 marca, po mszy świętej w miejscowym kościele, przemarszu pod urząd gminy i ostatnim raporcie, oddział złożył broń. Ujawnili się również najbardziej zagroźeni członkowie konspiracji terenowej. W odróżnieniu od wielu innych tego typu ujawnień nie zdano archiwum rejonu i oddziału, nie przekazano też spisu członków konspiracji.

W czerwcu 1947 r. wraz z grupą swoich podkomendnych Henryk Lewczuk wyjechał do Wrocławia, gdzie podjął pracę w leśnictwie. Na wieść o licznych wtedy aresztowaniach, tajemniczych zniknięciach i zabójstwach powrócił do Chełma. Wobec coraz bardziej oczywistego zagrożenia ze strony UB postanowił opuścić kraj. Po nawiązaniu kontaktów z konspiracją 4 lipca 1948 r., wraz z żołnierzem WiN z Hrubieszowa Tadeuszem Lipowiczem pseudonim „Klosz”, został przerzucony ze Szczecina do Berlina. Po służbie w polskich oddziałach wartowniczych w Monachium udał się do Francji.

Karierę zawodową na obczyźnie rozpoczął jako robotnik w fabryce, a zakończył na stanowisku dyrektora Centrum Obliczeń Komputerowych w Fontainbleau pod Paryżem. W międzyczasie przez wiele lat pracował na kierowniczych stanowiskach w cywilnych strukturach NATO we Francji.

Brał czynny udział w życiu politycznym emigracji polskiej. Odbył też specjalistyczne szkolenie wojskowe przygotowujące do działań zbrojnych na terytorium PRL na wypadek konfliktu zbrojnego z komunistami. W 1990 r. po raz pierwszy przyjechał do Chełma, a w 1992 r. powrócił do Polski na stałe.

W 1994 r. został radnym Rady Miejskiej w Chełmie, uzyskując rekordową w skali Chełma liczbę oddanych na jego kandydaturę głosów. Został wybrany na przewodniczącego rady. W latach 1997–1998 pełnił też funkcję członka Zarządu Miasta Chełma. W 1993 r. przystąpił do RdR. W 1995 r. był współorganizatorem Ruchu Odbudowy Polski, a w latach 1996–2002 był wiceprzewodniczącym zarządu głównego tej partii.

W latach 1998–2001 był radnym Sejmiku Województwa Lubelskiego. W 2002 r. został wybrany na posła do Sejmu RP czwartej kadencji. Był członkiem poselskiego koła ROP.

28 listopada 2008 r. prezydent RP podpisał postanowienie o nadaniu Henrykowi Lewczukowi za wybitne zasługi dla niepodległości Polski Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Dekoracji w imieniu prezydenta dokonał 16 stycznia 2009 r. były premier RP Jan Olszewski podczas uroczystości w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 6 w Chełmie.

Przez ostatnie dziesięć lat Henryk Lewczuk mieszkał w Milanówku, w 2008 r. powrócił do Chełma. Cześć Jego pamięci!